

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

DERES REF
201001693-/ESHS

VÅR REF
10-01102-6/hni/lha

DATO
12.8.2010

Innspill til Høringsnotat fra Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet om utvidet bruk av politiattester i barnevernet – innføring av barneomsorgsattester (forslag til endringer i barnevernloven § 6-10)

1 Innledning

IMDi viser til departementets høringsbrev av 12.5.2010.

IMDi er i utgangspunktet positiv til forslagene fra Barne, og likestillings- og inkluderingsdepartementet om å utvide plikten til å kreve barneomsorgsattester til å gjelde alle ansatte som har direkte kontakt med barn og unge. IMDi er også positiv til forslagene om for hvilke oppgaver det skal kreves henholdsvis avgrenset eller uttømmende attest, og til at det som hovedregel skal fremgå både om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av de angitte straffebestemmelsene.

Det er viktig at lovverket bidrar til å beskytte mindreårige ikke bare mot seksuelle overgrep, men også mot andre overgrep og alvorlig skadelig innflytelse.

Det er imidlertid viktig å påpeke at politiattester ikke fanger opp andre forhold enn de en person er dømt for, og gir dermed ingen full garanti for barns sikkerhet. En barneomsorgsattest er et instrumentelt verktøy, og den gir ingen garanti om at personene som har en slik vandelsattest ikke kan være en "uoppdaget" overgriper eller å bli en overgriper i forhold til mindreårige. Ansatte som arbeider med barn må derfor ha både opplæring og bevisstgjøring på egen og andres adferd, samt at arbeidsgiver må ha ansvar for å legge forholdene slik til rette, f.eks gjennom

Postadresse:
Postboks 159
Sandviken
5812 Bergen

Besøksadresse:
Sandbrogaten
5/7

Internett:
www.imdi.no

E-post:
post@imdi.no

Sentralbord:
24 16 88 00

Telefaks:
24 16 88 01

Org.nr:
987 879 696

Bankkonto:
7694.05.12693

vaktordninger, rutiner m.v. at situasjoner der barn kan utsettes for overgrep minimaliseres.

Når det gjelder politiattester, ser IMDi det som hensiktsmessig at politiattestenes innhold i henhold til barnevernloven § 6 – 10 tilpasses politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester, men har noen kommentarer der forslagene kan føre til forskjellsbehandling av innvandrere eller kan ha utilsiktede konsekvenser for nyankomne innvandrere fra land utenfor EØS-området.

Det er sannsynlig at det i tiden fremover vil bli argumentert for et behov for å kreve politiattester som vilkår for ansettelse i flere typer yrker og ansettelsesforhold. Derfor er det viktig at man allerede nå tar en grundig vurdering av de forskjellige samfunnsinteressene som bør veies mot hverandre. Diskusjonen om alternativer til politiattest der dette ikke kan fremskaffes vil være sentral her.

IMDi ønsker primært å konsentrere sin høringsuttalelse om forslaget om krav til forutgående botid på maks fem år for personer som ikke kan fremvise politiattest fra Norge eller et EØS-land, både prinsipielt og knyttet til utlendingers mulighet til arbeid tilknyttet barnevernet. I tillegg ønsker vi å peke på noen dilemmaer knyttet til omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, og på konsekvenser for integreringspolitikken dersom flere yrker innenfor omsorgssektoren skulle bli omfattet av tilsvarende krav som nå foreslås innført på barnevernets område.

2 Om innvandreres mulighet for å få barneomsorgsattest

2.1 Generelle synspunkter på innføring av krav om forutgående botid

Høringsinstansene er bedt spesifikt å vurdere forslaget om forutgående botid på opptil 5 år som alternativ for personer som ikke kan fremvise politiattest fra Norge eller et EØS-land.

Personer fra land utenfor EØS-området er ikke en enhetlig gruppe. En rekke land utenfor EØS er demokratier med godt utbygd rettssystem, som det vil kunne være fullt mulig å skaffe politiattester fra, for eksempel gjennom Interpol. Det er i dag 188 land som er medlem i Interpol, og det foregår i dag samarbeid over landegrensene i forhold til politisaker. Det vil være mulig å framskaffe utvidede politiattester fra mange land utenfor EØS. Vi kan her nevne noen som Canada, USA, Japan, Australia, New Zealand, etc. Det bør være politiet som avgjør hvilke land som det er mulig å framskaffe barneomsorgsattester fra.

2.1.1 "Vesentlige samfunnshensyn" som grunnlag for å kreve forutgående botid

Ifølge høringsnotatet er en politiattest i denne sammenheng primært en norsk politiattest eller politiattest fra EØS-land. I politiregisterloven § 39 tredje ledd heter det at det i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov kan stilles krav om 5 års botid i Norge dersom det i forbindelse med vandelskontroll ikke kan fremlegges norsk

politiattest eller politiattest fra EØS-land. Forutsetning er at vesentlige samfunnshensyn tilsier det.

Det framkommer ikke her hva som ligger i begrepet "vesentlige samfunnshensyn tilsier det". Det er vanskelig å uttale seg om dette når det ikke foreligger en definisjon eller en nærmere forklaring på hva vesentlige samfunnshensyn omfatter.

IMDi mener at det er viktig å se hen til forarbeidene til politiregisterloven når man vurderer om det for feltet som skal lov- eller forskriftsreguleres foreligger "vesentlige samfunnshensyn" som tilsier et krav om forutgående botid på (opptil) 5 år.

Her skriver departementet blant annet:

"Etter departementets syn fremstår det som naturlig at man som hovedregel velger å basere seg på de opplysninger som fremkommer av den norske attesten. En annen løsning vil ha som konsekvens at vandelskravet i praksis blir et yrkesforbud for utlendinger tilsvarende det påbudte tidsrom. Det er klare prinsipielle betenkeligheter forbundet med at man på denne måten i praksis utelukker en begrenset del av befolkningen fra et yrke."

Videre skriver departementet at unntak fra det ovennevnte kun gjøres "for helt spesielle tilfeller hvor særlig tungtveiende sikkerhetshensyn gjør seg gjeldende og det er svært viktig med klarert personell. Et eksempel er ansatte med tilgang til spesielle områder på en flyplass. *Betenkelighetene med slike unntak vil nødvendigvis øke dersom de blir utvidet til nye anvendelsesområder.*" (IMDis utheving).

Departementet nevner i denne sammenheng ikke flere områder hvor dokumentert plettfriandel er viktigere enn adgangen til yrkeslivet.

Det bør vurderes nøye, og deretter helst defineres i lov eller forskrift hvorvidt det aktuelle feltet som reguleres (barnevernet, annen barneomsorg, omsorgsfeltet for øvrig, etc.) er å anse som et vesentlig samfunnshensyn som må beskyttes mot innvandrere med kortere botid enn 5 år.

2.1.2 Hvor lang forutgående botid?

Et krav om 5 års botid i Norge dersom det ikke kan framlegges norsk politiattest eller politiattest fra et EØS-land vil få konsekvenser for mange nyankomne innvandrere fra land utenfor EØS-området som vil oppleve et "yrkesforbud" og en systematisk utestenging fra arbeid med barn og unge. Dette er et vanskelig punkt fordi forslaget er siktet mot beskyttelse av barn. Det er grunnleggende viktig i vårt samfunn å gi barn beskyttelse. Spørsmålet er om dette forslaget er den riktige måten å sikre barn mot voksne som kan påføre dem overgrep eller om det kan finnes andre løsninger som både kan sikre barna og gi muligheter for jobb innen eller knyttet til barnevernets ansvarsområde.

2.1.3 Konsekvenser av krav om botid for personalet i barnevernet

I mange tilfeller krever ansettelse i barnevernet utdanning og språkkompetanse som det tar noen år å skaffe seg i Norge. I slike tilfeller vil botidskravet få konsekvenser for krav til praksis før eller under utdanningen. For slik praksis må krav til botid kompenseres med opplæring, veiledning og tett oppfølging.

I andre tilfeller har innvandrerene med seg en utdanning fra hjemlandet, for godkjenning i Norge. En rekke utdannede omsorgsarbeidere som har kommet som familieforente fra land som Russland og Filippinene, har de senere år blitt rekruttert inn i omsorgssektoren.

Mange med minoritetsbakgrunn arbeider i dag innenfor asylmottakssystemet, med enslige mindreårige, som støttekontakter m.v. Disse vil omfattes av botidskravet.

Det er i dag mangel på fosterforeldre. I følge Aftenposten 11.juli 2010 viser artikkelen "Flere barn venter på fosterhjem" at det i dag er mangel på familier som vil være fosterforeldre og at 56 % venter fordi man "ikke har funnet hjem" av det slaget barnet trenger. En stor del av disse barna har minoritetsbakgrunn, og det satses særlig på å rekruttere fosterfamilier med minoritetsbakgrunn til disse barna. Det er viktig at lovverket ikke vanskeliggjør muligheten for å rekruttere egnede fosterforeldre mer enn det allerede er i dag, samtidig som at opplæring, veiledning og tilsyn er særlig viktig for å beskytte barn som overlates i andres varetekt. Her vil politiattester for tidligere vandel i alle fall være et svært begrenset virkemiddel.

2.1.4 Utvidet bruk av barneomsorgsattester til flere yrker i framtiden

En annen viktig problemstilling IMDi vil fokusere på er harmonisering av andre særlover opp mot politiregisterloven i framtiden. IMDi tenker her på lover som gjelder barnehage, skole, og kulturskoler, etc. Dette er lover som allerede diskuteres regulert opp mot politiregisterlovens innhold i forhold til bruk av barneomsorgsattester. IMDi viser til VG 2. august 2010 der Redd Barna og Barneombudet ønsker utvidede politiattester for ansatte som arbeider i barnehagene.

Dersom det skulle bli aktuelt med 5 års botid for flere omsorgsyrker, vil det ha konsekvenser både for integreringspolitikken og arbeidslivspolitikken i Norge. Betydelige ressurser er i dag satt inn på å få innvandrere og flyktninger som kommer til Norge i arbeid raskest mulig. Omsorgssektoren er sentral i forbindelse med opplæring, f.eks som språk- og arbeidspraksis innenfor introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger. Omsorgssektoren er også særlig viktig for sysselsettingen av kvinner med minoritetsbakgrunn forøvrig. Et bokrav på 5 år vil derfor i særlig grad ramme kvinner med innvandrerbakgrunn, som er en viktig målgruppe for myndighetenes arbeidsrettede integreringsarbeid.

Slik befolkningsutviklingen er i Norge i dag, vil behovet for arbeidskraft innenfor omsorgssektoren vokse kraftig i årene som kommer. Det må da være svært tungtveiende grunner for å holde deler av arbeidsstyrken utenfor arbeidslivet.

Innenfor omsorgsyrkene er det også et økende behov for personer med mangfoldskompetanse / -erfaring, bl.a. fordi brukergruppene blir stadig mer flerkulturelle. Dette gjelder ikke minst innenfor barnevernet. Det er derfor et poeng å sikre brukerne mot eventuelle overgrep på måter som ikke samtidig svekker kvaliteten i omsorgstilbudene.

Ved siden av tilrettelegging på den enkelte arbeidsplass for å forebygge overgrep, er opplæring, bevisstgjøring og veiledning viktig for alle som arbeider i omsorgssektoren, og i særdeleshet med arbeid direkte rettet mot barn. For en del personer med innvandrerbakgrunn vil slik veiledning med vekt på barns stilling og gjeldende ideologier innenfor barneoppdragelse og syn på barn i Norge være særlig nyttig som introduksjon til arbeidslivet.

2.2 Vandelsvurdering av utlendinger i Sverige og Danmark

Sverige har i dag en ordning med at de som kommer fra en stat som omfatter Interpol og Europol, skal føres inn i belastningsregisteret som tilsvarer det norske politiregisteret. Det er ingen krav om botid i Sverige for personer fra land utenfor EØS-området og i jobber innenfor barnevernet og lignende.

I Danmark har arbeidsgivere plikt til å sikre seg at arbeidstaker ikke har et straffbart forhold bak seg når de skal arbeid med mindreårige barn. Arbeidstakere må framlegge en vandelsattest fra politiet, en "børneattest" som kreves for de som arbeider med mindreårige. I Danmark er det kun straffedømte for seksuelt overgrep av barn som omfattes av "børneattester". Hvordan man forholder seg til personer fra EU og fra land utenfor EØS-området har ikke vært diskutert som en egen problemstilling. Når det gjelder EU finnes det en rammeordning slik at en person som er dømt for eksempel i Tyskland vil bli registrert i Danmark.

Det som etter IMDIs mening er viktigst lærdom fra Sverige og Danmark er at det bør være mulig å bruke eksisterende internasjonalt politisamarbeid til å fremskaffe nødvendige politiattester fra andre land, også fra en del land utenfor EØS-området.

3 Forslag fra IMDi

3.1 Arbeidstakere fra land utenfor EØS-området

Politiregisterloven § 36 annet ledd gir hjemmel for at det i særlovgivningen kan stilles krav om inntil 5 års botid. I høringsnotatets konkrete endringsforslag til barnevernloven § 6-10 og forskriften om politiattest i barnevernet, er det (ennå) ikke formulert noe om eventuelle alternativ når politiattest etter politiregisterloven § 36 første ledd ikke kan fremlegges. Som allerede nevnt vil det kunne få store konsekvenser for utlendingers muligheter i arbeidslivet og integreringsarbeidet i Norge generelt dersom krav om 5 års botid blir normen i alle omsorgsykker.

Selv om det skulle være tungtveiende grunner for å foreslå et krav om 5 års forutgående botid i Norge før en person kan få arbeid i barnevernet, vil IMDi likevel foreslå å **reducere botidskravet til 1 år og i tillegg kreve årlig fornyet attest i de første 3 årene** for personer fra land utenfor EØS-området hvor Interpol ikke kan få tak i vandelsattester som man kan stole på.

Av hensyn til likestilling og diskriminering er det vanskelig å kunne støtte et forslag der innvandrere fra land utenfor EØS-området ikke kan være i jobb eller praksis før de har bodd 5 år i Norge.

Et krav om ett års botid, årlig fornyet attest i tre år, samt forbedrede opplærings- og kvalitetssikrings-systemer i barnevernet og i introduksjonsprogrammet, bør være et tilstrekkelig godt alternativ.

Det første året går ofte med til norskopplæring for de nyankomne. I introduksjonsprogrammet kan moduler med fokus på oppførsel og forventninger i arbeidslivet og særlig om barns rettigheter, etikk i omsorgssektoren osv. vurderes utvidet.

3.2 Fornyet attest for alle

IMDi vil også understreke at en barneomsorgsattest som leveres første gang på en arbeidsplass ikke gir noen garanti for full trygghet for de mindreårige. Det må i tillegg være rutiner og opplegg i disse institusjonene som ikke utsetter de mindreårige for situasjoner der overgrep kan forekomme. For alle instanser som arbeider med mindreårige barn er det viktig med opplæring, tett veiledning og bevisstgjøring i forhold til holdninger til påvirkning av barn og overgrep direkte mot barn.

IMDi vil i tillegg til forslaget om ett års botid og årlig politiattest de første 3 årene for gruppen nevnt over, fremme et forslag om krav om **fornyede politiattester hvert tredje eller femte år for alle** som omfattes av endringen i barnevernloven § 6-10.

I politiregisterlovens forarbeider vurderer departementet adgangen til å kreve fornyede attester. Selv om det ble besluttet å ikke ta med noen uttrykkelig bestemmelse om fornyet attest i politiregisterloven, fremgår ikke at det ikke skal være adgang til å sjekke ansattes vandel også etter ansettelsestidspunktet, snarere

tvært imot. Hvordan man i praksis skal utforme et krav om systematisk fornyet vandelssjekk av ansatte og personer med oppgaver tilknyttet barnevernet, og hvem som skal få arbeidsbelastningen knyttet til dette, må vurderes ut fra argumentasjonen som ligger i forarbeidene.

4 Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

IMDi vil bemerke at forslagene om endringer i barnevernloven vil medføre forskjellig grad av vern av enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, avhengig av om disse var over eller under 15 år da de søkte asyl, og avhengig av hvordan ansvaret for denne gruppen er organisert i bosettingskommunene.

IMDi har forståelse for at endringsforslaget her kun regulerer vernet av barn som er under barnevernets omsorg. Likevel ønsker IMDi å peke på at ikke alle enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger er under barnevernets omsorg eller har et barnevernsvedtak.

For det første er det den enslige mindreårige asylsøkerens alder på ankomsttidspunktet som avgjør om barnet bor i Bufetats omsorgssenter eller UDIs asylmottak. Bufetats omsorgssenter er omtalt i barnevernlovens kapittel 5A, og ansatte her vil med den foreslåtte endringen måtte fremskaffe barneomsorgsattest. Ansatte i asylmottak for enslige mindreårige over 15 år er ikke omfattet av endringsforslaget her.¹

For det andre, når det gjelder enslige mindreårige som får innvilget opphold i Norge og dermed skal bosettes i en kommune, er det kommunene selv som avgjør hvordan omsorgen for de bosatte enslige mindreårige flyktningene best ivaretas. Det vil si at kommunene selv avgjør om det er barnevernet eller annen instans i kommunen som har ansvaret for bosettingen. Når barnevernet har ansvaret fattes det i utgangspunktet barnevernsvedtak for alle bosatte enslige mindreårige. I kommuner der ansvaret for bosatte enslige mindreårige flyktninger ligger til annen instans vil det kunne variere utfra en konkret vurdering i hver enkelt sak om det skal fattes barnevernsvedtak for å kunne ivareta omsorgen for den enkelte på en tilstrekkelig god måte.

Kommunene bruker et vidt spekter av bo- og omsorgsløsninger, også private, for enslige mindreårige, som helt, delvis eller ikke er hjemlet i barnevernloven. Ansettelsesforholdet til de som har den daglige omsorgen for eller på annet vis har med de enslige mindreårige flyktningene i kommunen å gjøre vil dermed variere fra kommune til kommune.

Barn må vernes mot overgrep uansett hvilket lovverk omsorgen av dem er regulert av, og av om de er i offentlige eller private institusjoner. Derfor er det viktig at

---

¹ Ansatte i asylmottak med barnefamilier er heller ikke omfattet av herværende endringsforslag.

departementet raskt vurderer hvordan enslige mindreårige som ikke er omfattet av barnevernloven likevel kan få nytte godt av de foreslåtte endringene i barnevernloven.

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Skjoldvor Fjeldvær
Assisterende direktør

Tor-Arne Arnesen
Økonomisjef

Saksbehandlere:
Lisa Hartmark, rådgiver
Hilde Rasmussen Nilsen, seniorrådgiver